

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**на дисертация за получаване на образователна и научна степен
„ДОКТОР“**

С тема на дисертационния труд:

**Европейска заповед за запор на банкови сметки
по граждански и търговски дела**

на

РАДОСТИНА ГЕОРГИЕВА НИКОДИМОВА

Научен ръководител: *доц. д-р Димитър Милчев Деков*

Научна област: *3. Социални, стопански и правни науки.*

Професионално направление: *3.6. Право.*

Докторска програма: *Международно Частно Право*

Гр. Пловдив, 2024 г.

Въведение

Развитието на Европейския съюз води до динамичното изменение в отношенията между частноправните субекти в рамките на членствените отношения в него и необходимост от непрекъсната адаптация на правната уредба с цел осигуряване на основните принципи, заложи при учредяването на Съюза – свободното движение на хора, капитали, стоки и услуги.

Частноправните субекти – физически лица, търговски дружества, мултинационални компании, държавите като равнопоставени субекти¹ в частноправните отношения, днес излизат от границите на собствената си държава и взаимодействат по между си, което налага непрекъснато и динамично усъвършенстване на националната и наднационална правна уредба с цел защита интересите на всеки един неин субект².

Наличието на значителен обем от затруднения при уреждане на трансграничните отношения и събирането на вземания предпоставя необходимостта от правна уредба и ефективност при получаване и изпълнение на съдебни решения в рамките Европейския съюз³, подобряване на принудителното изпълнение на решенията и създаването на равнище ЕС обезпечителни мерки срещу имуществото на длъжника. Това обуславя необходимостта от приемането на Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета на 15 май 2014 година, с който се създава процедура за европейска заповед за запор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела.

Европейската заповед за запор на банкови сметки, уредена в Регламент (ЕС) 655/2014 представлява първо поколение норми на европейското право въвеждащи директни обезпечителни мерки, целящи преодоляване на

¹ Тодоров, Т., Международно частно право, София, 2010 г., ISBN 978-954-730-677-6 – подробно за държавата като частно правен субект, с.31

² Мусева, Б., Връзка и взаимодействие между българското и европейското международно частно право, Юридически свят, 2007 г., бр.2, ISSN: 1311-3488, с.11-26

³ WHITE PAPER ON MODERNISATION OF THE RULES IMPLEMENTING ARTICLES 85 AND 86 OF THE EC TREATY Commission Programme No 99/027 (1999/C 132/01) (Text with EEA relevance), Официален вестник на Европейския Съюз, брой С 33, 31.1.1998 г., стр. 3., ISSN 0378-6986, Достъпно на интернет адрес на английски език: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a378767b-a84d-4086-b2b4-bc6a39ee40d1/language-en>

трансграничната задължнялост в рамките на ЕС. Регламент (ЕС) № 655/2014 създава облекчено, алтернативно, допълнително и факултативно средство за кредиторите, които имат свободата и възможността да използват и друга процедура за получаване на еквивалентна мярка за защита на националната. Регламентът е акт на Европейския съюз, който представлява обвързващ, пряко приложим и задължителен в своята цялост правен инструмент⁴, чието действие не се свързва с необходимост от транспониране в националното ни право.

Предназначението на уредения механизъм в Регламент (ЕС) № 655/2014 е ефикасно и бързо запориране на средства по банкови сметки на длъжник. Европейският заповед на банкови сметки представлява легално уреден правен инструмент, посредством който се обезпечава вземането на кредитора и се улеснява събирането на дълга. Той цели защита на кредитора от неправомерни действия на длъжника, изразяващи се в разпиляване или укриване на най-ликвидното⁵ имущество на длъжника – паричните средства, които са налични по банкови сметки. Предназначението на заповедта е обезпечаване на вземането на кредитора⁶ и в последствие удовлетворяването му по принудителен ред.

Европейската заповед за заповед, уредена Регламент (ЕС) 655/2014 е адаптирана към българското законодателство с приетите промени в Гражданско Процесуален кодекс - глава петдесет и шеста „а“⁷. С оглед на подробните правила, въведени в регламента и прякото му приложение е предвидена минимална уредба в българското законодателство.⁸ Прилага се за

⁴ Тодоров, Т., Международно частно право., Сиби, 2010, ISBN 978547306776 – виж Регламентът като източник на международното частно право, съпостави с Директива и Решение, с.62-64.

⁵ Ликвиден актив – ик. термин – актив в баланса на търговските дружества, който е бързо реализируем, характеризиращ се с бърза продаваемост и възвръщаемост.

⁶ Кредитор - вискател в производството по принудително изпълнение.

⁷ Гражданския процесуален кодекс (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Глава петдесет и шеста а „Създаване на процедура за европейска заповед за заповед на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела въз основа на Р (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на процедура за европейска заповед за заповед на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела (ОВ, L 189/59 от 27 Юни 2014 г)“

⁸ Проект Закон за допълнение на Гражданския процесуален кодекс за създаване на глава петдесет и шеста „а“ Създаване на процедура за европейска заповед за заповед на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела въз основа на Р (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на процедура за европейска заповед

всички граждански и търговски дела, като изключени от обхвата на приложението му са някои конкретно определени въпроси.⁹ Приложим е в рамките на всички държави членки, с изключение на Дания и Обединеното кралство (тогава държава-членка), които отказват да вземат участие в приемането му, и отстояват позиция че не са обвързани от него и неговото прилагане.

Регламентът създава същинска европейска процедура, която не представлява съвкупност от национални процедури, насочени към същата цел, а регламентира собствен механизъм за трансгранично запориране на банкови сметки, който се прилага директно и по еднакъв начин във всички държави-членки на ЕС.¹⁰

Обект на изследването:

Обект на изследването е Европейска заповед за запор на банкови сметки при трансгранично събиране на вземания по граждански и търговски дела, която е въведена с Регламент (ЕС) 655/2014. Един относително нов силен трансграничен правен механизъм за справяне с некоректен длъжник в международен аспект, който въпреки иновативните възможности, които предлага не е добре познат и наложен като правен инструмент и има своите пропуски, но въпреки това има значими правни последици и дава силни възможности в рамките на Общността.

за запор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела (ОВ, L 189/59 от 27 Юни 2014 г)“

⁹ Регламент (ЕС) № 655/2014 член 2, §2, §3 и §4 - търговски дела по несъстоятелност, имуществени права от брачни правоотношения, завещания и наследяване, вкл. задължения за издръжка, произтичащи в случай на смърт – дела, които подлежат на специална процедура, както и такива, които имат произход строго лични вземания и др.

¹⁰ D'Alessandro, E, Inchausti Gascón, F., The European Preservation Order A commentary on Regulation ÈU No 655/2014, Edward Elgar Publishing Inc., ISBN 9678 1 800880290, p 1

Теза:

Регламентът е първо поколение норми на европейското право въвеждащи директни обезпечителни мерки, целящи преодоляване на трансграничната задлъжнялост в рамките на ЕС.

Въпреки че Регламентът представлява стъпка в развитието на международното частно право на ЕС, е необходимо последващо развитие на правната уредба, чрез което още по-ефективно да се постигат целите на Регамента. Създаденият механизъм е със силно ограничен обхват и не предвижда достатъчно възможности за защита на кредитора, аналогични на националните процедури (като в частност в българското право). В тази връзка процедурата се нуждае от критичен анализ, който да предложи пътя за следващо развитие на уредбата.

Цел на дисертацията:

Целта на настоящия дисертационен труд може да се обособи в няколко аспекта:

✓ Да се разгледа съществуващата правна уредба в областта на наличните процедури по уреждане на граждански и търговски въпроси при трансгранични дела в рамките на ЕС.

✓ Да се разгледа и анализира механизма на Европейската заповед за заповор като самостоятелен правен способ да се изведат основните характеристики и преимущества, както и да се извърши анализ на практическото и приложение и начина за облекчаване и по-лесно прилагане на процедурата.

✓ Да се идентифицират проблемите и слабостите при прилагане на изследваната наднационална процедура и да се изготви предложение за подобряване на правната уредба в рамките на обезпечителната мярка на ЕЗЗБС.

Отделно от това изследването има и три допълнителни задачи: *първо*, натрупване на знание и практически опит като поставена цел пред мен самата;

второ, с всестраниното изследване на европейския механизъм да създаде научен труд, който като съвкупност от материали и разгледани проблеми би могъл да спомага по-лесното разбиране на процедурата и нейното практическо приложение от специалисти в областта; и *трето*, изследване, което да послужи като средство за установяване на необходимост от подобряване на законовата уредба (de lege ferenda) за бъдещи законодателни реформи. Констатациите, направени в дисертационния труд са резултат от изследването и могат да са полезни при разбирането на способа за обезпечаване на дълг при трансгранични дела. Това проучване цели още да изясни и сравни основните характеристики на еквивалентните механизми за трансгранично събиране на вземания по граждански и търговски въпроси. В хода на този анализ ще се опитам да установя дали действащият механизъм, уреден от Регламент (ЕС) № 655/2014 се ползва с ефективност и ако не, какви мерки трябва да бъдат предприети, за да бъде подобрен.

Предмет и задачи на дисертацията:

Предмет на настоящата дисертация е изследване на приложението на Регламент (ЕС) № 655/2014 за създаване на процедура по издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания като инструмент на правото на европейския съюз в областта на граждански и търговски дела.

Във връзка с постигане на поставените цели в настоящия дисертационен труд счетов за необходимо да бъдат поставени следните задачи.

✓ Да се анализира в сравнителен аспект съществуващите сходни институти в правната уредба на Европейския съюз в областта на уреждане на трансграничната задлъжнялост

✓ Да се изследват общите характеристики на Европейската заповед за запор на банкови сметки, нейната правна същност, предмет, приложно поле и обхват в Регламента, който я урежда.

✓ Да се анализират всички компетентни органи в процедурата по снабдяване с Европейска заповед за заповор на банкови сметки по трансгранични граждански и търговски дела.

✓ В хода на цялостната разработка в дисертацията да се изведе практиката на Съда на Европейския съюз и изследва значението ѝ за правилното прилагане на механизма на ЕЗЗБС.

✓ Да се анализира уредбата на регламента в областта на средствата за защита на длъжника при упражняване правата на кредитора в производство по издаване на Европейска заповед за заповор на банкови сметки, както и средствата за правна защита на трети страни.

✓ Да се изследва отговорността за вреди на участниците в процедурата по издаване на Европейска заповед за заповор на банкови сметки, основанията за ангажиране на такава, както и отчасти приложимото право.

✓ Да се анализира доказването в производството по издаване на Европейска заповед за заповор на банкови сметки като основна предпоставка за предоставяне на правния способ.

✓ Да се изведат и анализират практическите и конкретни специфични аспекти, характерни за приложението на Европейската заповед за заповор.

✓ Да се изведе и анализира значимата за процедурата практика на българските съдилища.

✓ Да се изведат и анализират някои основни проблеми и слабости

✓ Да се направят предложения за подобряването и улесняване на работата с изследвания правен трансграничен механизъм и да се изведат предложения за подобряване на правната уредба.

Следва да бъде отбелязано, че поради избрания фокус дисертацията не обхваща определяне на приложимо право в неговата цялост, както и наред с това въпреки подробното изследване е извършен частичен анализ върху правната уредба на процедурата по издаване на европейска заповед за заповор на банкови сметки. В хода на разработката на дисертацията частично е изследван инструмента, така както се прилага в отделни държави - членки.

Актуалност на проблема:

Свободното движение на стоки, услуги, хора и капитали дава възможност за трансгранична мобилност и взаимодействие, което не е ограничено териториално, а напротив в рамките на ЕС облекчено, стимулирано и гарантирано. Дисертацията цели да разгледа и анализира един изключително значим и необходим наднационален правен способ, в областта на Европейското право, който е създаден като процедура за лесно справяне с трансграничната задлъжнялост с граждански и търговски характер. Актуалността му е предпоставена от необходимостта от лесни, бързи, ефективни и гарантирани мерки, свързани с разрешаване на трансграничната задлъжнялост, от необходимостта да се гарантира правната сигурност в отношенията при т.нар. „четири свободи“, които европейския пазар успя да създаде чрез единния си пазар. Касае се за един необходим правен трансграничен механизъм в предстоящата и задълбаваща се все повече икономическа криза, както и рисковете, които разкри Covid пандемията.

Методи, използвани при изследването на настоящия труд:

Използваните методи в настоящия дисертационния труд са различни свързани с различни научно-изследователски и методологически подходи. Използван е историческият метод, ограничен в развитието и еволюцията на създаването на изследвания обект и разясняване на значимите исторически моменти. Комплексно са използвани логическо-аналитичен и системен подход. Използван е системен анализ и сравнително-правен метод, както и индуктивен метод на анализ в анализа на съдебната практика в областта. В научния труд е включен и практичен и критичен анализ. Отделно от това е използван и метод на сравнителен анализ, който е извършен чрез анализ и сравнение на правните инструменти в изследваната област с достигнатите изводи. Използван е още Системно-структурен метод, чрез който е способствано за определяне мястото и ролята на разгледания правен институт

в съвременната правна уредба на правото на европейския съюз. В хода на цялостната разработка е използван иметод на документалния анализ – свързан с анализ и синтез на множество документни източници, като нормативни актове, документи на ЕС, решения и консултативни мнения, съдебна практика, предложения и др.

Научна новост на труда

Дисертацията обхваща изследване в областта на приложението на обезпечителната заповед за запор на банкови сметки по трансгранични граждански и търговски дела. За част от правните инструменти в областта на приложението на Регламентите от Комисията на ЕС са изготвени и публично достъпни наръчници. Изследвания механизъм, обаче се характеризира с новост, не добро познаване и поради това по-рядко приложение, поради което и до момента няма издаден цялостен труд на територията на държавата ни, нито пък такъв от структурите на ЕС.

Използвани източници:

В края на дисертацията са посочени източниците, които са били предмет на изследване и са спомогнали написването на научния труд. Те са разделени в девет направления, както следва: **1)** Правна научна литература от български автори, съдържаща монографии, доклади и статии от общо 21 самостоятелни и колективни автори; **2)** Правна научна литература от чуждестранни автори, съдържаща монографии, доклади и статии от общо 35 самостоятелни и колективни автори; от тях е разграничена; **3)** Правна научна литература от чуждестранни автори от информационната база данни на Европейския съюз на български и английски език, която съдържа общо 9 източника включващи и практически ръководства по отделни регламенти; **4)** Документи на Европейския съюз: включващи общо 11 източника; **5)** Нормативна уредба, включваща както национална, чуждестранна, така и наднационална такава, използвана от общо 35 акта; **6)** Европейска съдебна

практика, като под това заглавие съм обобщила в по-голямата част практика на Съда на Европейския съюз, включена е и практика на чуждестранни съдилища и Европейския съд по правата на човека, като тук са ползвани общо 36 съдебни акта; 7) Национална съдебна практика с изследвани общо 29 съдебни акта, 8) Уеб сайтове, съдържащи информация, която е способствала написването на дисертацията.

Приложения: Дисертацията съдържа общо 1 брой приложение, обективизирано във фигура 1, което представлява визуализация в краткост на сравнителен преглед на основните характеристики в съществуващите пет правни инструмента в областта на граждански и търговски трансгранични дела, съпоставени с уредбата на Европейската заповед за запор на банкови сметки.

Териториално и времево ограничение на дисертацията:

Изследването е ограничено времево за периода основно от 2014 (датата на приемането на регламента), частично в исторически план от момента на възникване на идеите за уреждане на общностното право със сходен институт до 2024 г. и териториално, частично в рамките на държавите членки на територията на Европейския съюз, които участват в приемането и приложението на Регламент (ЕС) 655/2014.

Обем, структура и съдържание на дисертацията

Дисертационният труд е в обем 238 страници и се състои от Увод, Четири глави, всяка от които с подраздели и точки с изложени изводи, заключение и библиография и приложения.

В дисертацията са отбелязани 382 бележки под линия. Цитирани са общо 135 източника, сред които 27 са монографии, учебници, студии и статии на български учени, 48 правна и научна литература на чуждестранни автори,

включително налична в информационната база данни на ЕС, 11 документа на ЕС; ползвани са 35 нормативни актове и документи на българското и европейско право, разгледани са 76 дела по относима съдебна практика, от които 46 са постановени в рамките на ЕС, използвани са уеб сайтове с релевантна информация от общо 8 източника, отделно от изброените по-горе. Голяма част от научната литература е достъпена в интернет пространството, в тази връзка правя уточнение, че към 16.08.2024 г. всички линкове са били активни, достъпвали са посочения източник и са били актуални.

Глава първа от Дисертацията е озаглавена *Предпоставки за създаване на Европейска заповед за запор на банкови сметки и общи характеристики на заповедта за запор* и съдържа три раздела, в които систематично е разгледано приемането на нормативната уредба в исторически план, след което са разгърнати и обобщени общите характеристики на Регламента, в който е уредена процедурата по издаване на европейска заповед за запор, а в третия подраздел са изложени неговите специфики в предмета, обхвата и действието му.

Първият раздел е озаглавен *Исторически бележки*, в него е изследван процесът на създаване на механизма в законодателната система на Европейския съюз. Създаването на Европейската заповед за запор като част от законодателната система на Европейския съюз не е бърз, а е бавен и изпълнен с предизвикателства и опасения от страна на държавите членки, процес. Още през 1998 г. ЕК установява празноти в трансграничната уредба при граждански и търговски въпроси и предлага да бъде възприет европейски подход и подобрение в изпълнителното производство, като предлага да се започне със запор на банкови сметки. Липсата на ефективни мерки в областта на трансграничната задлъжнялост довежда до сериозни статистически данни, които показват високи цифри на несъбираеми вземания и трудности при уреждането им. Така след много проучвания и становища, експертни проучвания през 2014 година Европейският парламент и Съвета на европейския съюз успяват да въведат единна европейска процедура, даваща

възможност за запор на банкови сметки в рамките на Съюза и приемат Регламент (ЕС) 655/2014 г.

Вторият раздел е озаглавен *Правна същност на Европейската заповед за запор на банкови сметки*. В него е представена и изследвана същността Европейската заповед за запор на банкови сметки, като правен институт на международното частно право на ЕС, целящ обезпечаване на вземания на кредитор, с оглед последващо доброволно изпълнение или принудително удовлетворение на дълга от длъжника и, чрез който органът по изпълнение постановява забрана за разпореждане на суми, налични по банкови сметки на длъжника, както от него, така и от трети лица, които имат активни разпоредителни¹¹ права по съответната банкова сметка. Обект на европейската заповед за запор е кредитното салдо, държано в съответната сметка при банката, където длъжникът е открил на свое име. Запорът представлява обезпечителна мярка, която се налага с цел да попречи на длъжника да осуети или затрудни изпълнението на иска на кредитора¹².

Третият раздел е озаглавен *Предмет на уредбата и обхват на Европейската заповед за запор на банкови сметки*, като в 6 точки са разгледани основните характеристики на регламента.

В *първа точка* е разгледан *предмета* на регламента, като в предметния обхват на регламента попадат запорите на банкови сметки с обезпечителна функция, така и запорите на банкови сметки, които целят да подготвят самото изпълнение на притезанието, в него е уредена не само процедурата за получаване на заповед за запор, а и отмяна или изменение в резултат на средства за правна защита, достъпни за длъжника и кредитора, отговорността за вреди на страните, включително и процедура по получаване на информация за открити банкови сметки на длъжника и банките, в които те

¹¹ Например спесимен по сметка

¹² Сталев, Ж., Мингова, А., Стамболиев, О., Попова, В., Иванова, Р., „Българско Гражданско процесуално право“, София, Сиела, 2012, ISBN 978-954-28-1016-2, вж. повече за обезпечителни мерки – видове, налагане и техните последици, с. 1218 и сл.

се държат.

Във *втора точка* е разгледан материалния *обхват* на Европейската заповед за заповор. Подробно са обсъдени четирите категории, характеризиращи материалния обхват на регламента, като *Видове дела, по които се прилага 2.1. Видове дела, по отношение, на които европейската заповед за заповор е неприложима* (Член 2, §1); *2.2 Дела, които са изключени от приложното поле* на Европейската заповед за заповор на банкови сметки (Член 2, §2), а именно дела свързани с непарични искиове, дела, свързани с упражняването на публична власт¹³ - „*acta iure imperii*“¹⁴, дела, свързани с имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения или от отношения, които съгласно приложимото към тях право имат последици, сходни на тези, произтичащи от брак; дела, свързани със завещания и наследяване, включително задължения за издръжка, произтичащи в случай на смърт; искиове срещу длъжник, по отношение на когото има образувано производство по несъстоятелност; производство по прекратяване на дейността на неплатежоспособно дружество или друго юридическо лице; по съдебни споразумения; конкордати и аналогични производства; Дела, свързани със социална сигурност; арбитраж, като са изведени случаи, при които би могло да се ползва от закрилата на Европейската заповед за заповор; *2.3 Сметки, които не могат да бъдат засегнати от Европейската заповед за заповор на банкови сметки* (Член 2, §3), като тук е направено разграничение между *Банкови сметки*, които съгласно правото на държавата членка, в която се държи сметката се използват с *имунитет срещу заповор* и б) *Банкови сметки*, които се държат във връзка с функционирането на някоя от системите; *2.4 Пари, които не могат да бъдат засегнати от Европейската заповед за заповор на банкови сметки*, като изводите тук са направени във връзка със суми, попадащи в обхвата на несеквистируемост и финансови средства като електронни пари, цифрова

¹³ Решение от 14 Ноември 2002 г., Gemeente Steenberghe and Luc Baten, C-271/00ECLI:EU:C:2002:656

¹⁴ Решение от 14 Октомври 1976 г., LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v Eurocontrol, C-29/76, ECLI:EU:C:1976:137

валута и др. финансови инструменти; и **2.5** *Банки, в които държаните от тях сметки не подлежат на заповед* (Член 2, §4).

В трета точка е изследвано *персоналното действие на Европейската заповед за заповед*, като уредбата дава засилена закрила единствено за кредитори с местоживееене на територията на държава членка, като в този раздел е тук е отчетено преимуществото, което дава възможност Европейската заповед за заповед да бъде наложена и когато е намесена трета държава, извън ЕС, в случаите когато длъжникът е от трета държава, но при условие, че сметката, предмет на бъдещ заповед се държи в рамките на ЕС.

В четвърта точка е разгледан *териториалния обхват на Регламента*, като единствено Дания, не участва в приемането и прилагането на Регламента. Разгледано е и понятието което характеризира териториалния обхват на регламента, а именно „трансгранично дело“ през призмата на регламентацията на механизма и практиката на СЕС. Тук още са направени изводи относно хипотези, свързани с правоприемство и цесия на вземането, което поражда основанието за налагането на Европейската заповед за заповед.

В пета точка е изследвано *темпоралното действие на уредбата на Европейската заповед за заповед на банкови сметки*, което е изведено с няколко начални и крайни дати, предпоставящи приемането на Регламента, датата от която се прилага, както и в какъв срок държавите-членки са имали възможност да изпълнят задължението си по предоставяне на необходимата информация по чл. 50 от Регламента.

В шеста точка е изследвано *съотношението на правната уредба на Европейската заповед за заповед на банкови сметки с националното право*. В нея са направени изводи относно значително по-богато приложно поле върху искове, по които може да бъде постановена обезпечителната мярка, както и видовете обезпечения, които се допускат наред със заповед на банкова сметка. Изведени са установените въпроси, които не са уредени от регламента и остават в дискрецията на националното право на съответните съдилища.

Глава втора е озаглавена Сравнение на Европейската заповед за запор на банкови сметки със съществуващи правни институти на ЕС в областта по уреждане на трансгранична задължнялост.

Тъй като трансграничната задължнялост е един от основните проблеми, пред който е поставен европейския съюз и чието разрешаване се нуждае от облекчени общностни методи, които да уреждат, гарантират и облекчават отношенията между страните в рамките на съюза, включително и извън него. Това обуславя необходимостта от създаване на повече от един правен способ, по-мошен и агресивен, който бързо и ефективно да може да урежда гражданските и търговски спорове. В тази глава в общо 4 раздела са разгледани релевантните източници на право на Европейския съюз в сравнителен план, а именно **1) Р (ЕС) № 1215/2012** относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по *граждански и търговски дела (Р Брюксел I (преработен))*; **2) Р (ЕС) № 1896/2006** за създаване на процедура за европейска заповед за плащане; **3) европейска процедура за искове с малък материален интерес** и **4) Р (ЕС) № 805/2004** за въвеждане на *европейско изпълнително основание* при безспорни вземания.

Сравнителният преглед с разгледаните правни механизми е изведен в по 6 точки всеки, като са направени изводи относно 1. Приложното им поле; 2. Изключения от обхвата; 3. Териториален обхват; 4. Действие във времето; 5. Идентични или сходни защитни мерки Европейската заповед за запор на банкови сметки и 6. Предимства и недостатъци в сравнителен аспект на разгледаните способности.

В края на всяко изследване по посочените източници са направени основните изводи, по отношение на предимствата, недостатъците и приложението, взаимодействието, припокриването и успоредното действие с Европейската заповед за запор. Основните изводи, които са направени са в насока, че макар в някои регламенти да има уредена правна възможност за провеждане на обезпечително производство, то единствено ЕЗЗБС представлява напълно самостоятелна уредба за запориране на банкова сметка,

без значение от това дали кредитора разполага със съдебен акт или не. Има широк обхват дела, по които може да бъде издадена, както и че няма пречка да бъде предприета процедурата успоредно с разгледаните правни способности, доколкото би могло да се яви целесъобразно налагане на обезпечителна мярка. Отделно от това производството се отличава с едностранния си характер до издаването на заповедта за заповед, без участието на длъжника.

Визуализиран е в краткост сравнителният преглед на петте правни инструмента във *фиг. 1, приложение към Дисертацията.*

Глава Трета е озаглавена *Процедура по издаване на Европейската заповед за заповед на банкови сметки, компетентни органи, защита на страните, отговорност за вреди*, като е структурирана в три раздела.

Първи раздел озаглавен *Процедура по издаване на Европейска заповед за заповед на банкови сметки*, като е обърнато специално внимание на спецификите и възможностите, които тя дава в общо 7 точки.

Първа точка е озаглавена *Достъп до Европейска заповед за заповед на банкови сметки* и в нея са изследвани спецификите за *достъп до процедурата*, както в изследването са отчетени спецификите и разграничения на основанията в различните етапи на съдебното производство, съответно *преди образуване на съдебно производство* срещу длъжника по същество - *ante causam*, така и *в хода на висящо съдебно производство*, както и *след като кредиторът е получил в държава членка съдебно решение.*

Втора точка е озаглавена *Условия за издаване на Европейска заповед за заповед на банкови сметки*, като в нея са изследвани изискванията, които съда поставя пред кредитора и които той следва да оцени, като ги разграничава в зависимост от това, дали кредиторът е инициирал процедурата преди и след снабдяване със съдебно решение. На пръв поглед регулацията е ясна, но всъщност въпросите, свързани с доказването на спешната необходимост или опасността от забава на длъжника, *periculum in mora* са сред най-честите основания за отказ за издаване на Европейската заповед за заповед, тъй като те

са предмет на различно регулиране и прецизна преценка на различните съдилища в отделните държави-членки¹⁵, поради тази причина е и обект на по-прецизно изследване в следващ раздел от дисертацията.

В трета точка частично изследвани е формалността на процедурата, обективизирана Формуляр представляващ *молба за издаване на Европейска заповед за заповор на банкови сметки*, уреден в Приложение I от Регламент за изпълнение (ЕС) № 2016/1823 на Комисията от 10 октомври 2016 година за установяване на формулярите, посочени в Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на процедура за европейска заповед за заповор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела. Следва да се отчете, че формалността на процедурата има задължителен характер и съдът може да бъде сезиран единствено с установения за това формуляр, като това е дори предпоставка да бъде постановен отказ, ако след указания от съда молителят не подаде искането си в съответствие с изискванията на регламента.

Четвърта точка е озаглавена *Събиране и допускане на доказателствата*. Отчетени са кои доказателства са допустими в производството и спецификите в доказването, че е образувано дело по същество, като е изведена и информация, относно сроковете и тяхното изчисляване в рамките на ЕС.

Пета точка озаглавена *обезпечение в процедура Ex Parte*. В нея са разгледани дадените насоки за определянето на гаранцията, което трябва да е съобразено с нивото на опасност за длъжника от увреждане, като с цел осигуряване на обезщетяването за евентуално настъпили вреди от неправомерното налагане на заповедта за заповор, регулира по различен начин две хипотези при издаването на заповед за заповор - преди и след получаване на съдебно решение. Направено е разграничаване при Учредяване на гаранция

¹⁵ Inchausti, Fernando Gascón; Hess, Burkhard, „The future of the European law of civil procedure : coordination or harmonisation?,,, Intersentia, Cambridge, 2020, ISBN : 1780688598, ISBN : 9781780688596, стр. 111, 115

преди получаване на съдебното решение и Учредяване на гаранция след като е получено съдебното решение, както и предпоставките за Освобождаване от учредяване на гаранция. Отчетено е значение на вида на гаранцията, като тя не е задължително да бъде в парично измерение, а допуска и друг вид алтернативно обезпечение, уредено от съответното национално право на държавата-членка по издаването, включително залог, ипотека, издаване на банкова гаранция и др., стига такова да е уредено в националното право на съответната държава членка. Макар това да звучи доста гъвкаво практически по-трудно ще бъде учредяването на различно от парични средства обезпечение, особено когато става въпрос за компетентност на съд, който се намира в друга държава, от която се намира предложеното обезпечение, например ипотека, дружествени дялове, и т.н. Поставен е и въпросът за *Замяна/освобождаване на учредената гаранция по исканата или издадена Европейска заповед за запор на банкови сметки, като е отчетено, че правната уредба на ЕЗЗБС не регламентира, начина и приложимото право, по които кредитора може да поиска замяна на вида или освобождаване на учредената гаранция.*

В *шеста* точка е изследван инструмента за *достъп до банкова информация*, уреден в чл. 14. Един от отличителните белези на процедурата е възможността, която е предвидена в Регламент (ЕС) 655/2014 за разкриване на банкова информация за разкритите банкови сметки, на името на длъжника в съответната държава-членка, където се цели изпълнението на заповедта за запор. Това е специфичен механизъм, който да позволява на кредитора преди издаването на заповед за запор да поиска от съдът и получи информация от съответния информационен орган на държавата-членка, в която се цели запориране на банковата сметка, за сметката на длъжника¹⁶.

Съгласно чл. 14 от Регламент (ЕС) 655/2014 достъпът до процедурата обаче е ограничена до единствено кредитори, които са се снабдили вече със

¹⁶ Съображение 20 от Регламент (ЕС) 655/2014

съдебно решение, споразумение или автентичен акт, като когато тези актове все още нямат изпълнителна сила, уредбата поставя допълнителни изисквания за достъп до нея. Анализирани са основните предпоставки за достъп до информационния механизъм, както и допълнителните, които законодателят поставя, в случай, че акта, постановен срещу длъжника все още не е влезнал в сила.

Отчетени са дефицитите на процедурата, до която се дава достъп само от единствено кредитори, които са се снабдили вече със съдебно решение, споразумение или автентичен акт, като когато тези актове все още нямат изпълнителна сила, разпоредбата поставя допълнителни изисквания, на които основанията за издаване на ЕЗЗБС трябва да отговаря. Разграничени са *а) Основната предпоставка за достъп до информационния механизъм, а именно кредиторът да представи пред съда своите доводи, въз основа на които счита, че длъжника има връзка с държавата-членка, в която смята, че той държи банкови сметки, както и практика на съдилищата относно това какви доводи би приел и б) Допълнителни предпоставки за достъп до механизма:* Тогава когато решението, съдебната спогодба или автентичния акт, постановен срещу длъжника не е влезнал в сила все още. Тук изискванията са доста по-стриктни, като *Подлежащата на заповор сума да е значителна и Наличие на спешна необходимост от информация за сметката и Значително влошаване на финансовото състояние на кредитора.* Отчетена е и практика на раличните съдилища, които предоставят или не достъп до процедурата, предвид недоброто и познаване.

Допълнително е анализирана и необходимостта *защита на разкритите лични данни на длъжника* и възможните последици за производството от това. Установени са и спецификите, свързани с необходимостта от уведомяване на длъжника за разкритите му лични данни в производството по този механизъм за разкриване на банкова информация и неблагоприятното положение, в което това поставя кредитора, съответно опорочаване на същността на процедурата

да бъде осъществена без знанието и участието на длъжника, като е направено и предложение в кой момент е по-удачно длъжникът да бъде уведомен.

В седма точка е изследвано производството по *Обжалване на отказа за издаване на заповед за запор*, което всъщност се реализира по реда на националното законодателство на държавите членки. В тази правна възможност се включва всяко решение на съда, с което изцяло или частично неговата молба за издаване на заповед за запор е била отхвърлена. По-конкретно такива решения могат да бъдат: **1)** Решения при, които съда отказва да разгледа молбата поради липса на компетентност или друго основание¹⁷; **2)** Решение, с което е отхвърлено изцяло или частично заявлението, поради получена еквивалентна национална марка; **3)** решение, с която частично е отхвърлена заповедта за запор; **4)** Решение, с което се изисква предоставяне на гаранция в съответствие с чл. 12 от Регламента, когато той е посочил, че трябва да бъде освободен или когато е поискана гаранция във форма или сума, различна от посочената в раздел 11 от молбата за издаване на европейската заповед за запор; **5)** Решение, с което е отхвърлено искането за получаване на информация за банкови сметки на длъжника; и др. Тук следва да се има предвид, че правото на обжалване е предоставено изключително и само на кредитора или негов правоприемник, и то единствено в частта, в която е засегнат интереса на кредитора. Длъжникът няма правна легитимация да обжалва актовете на съда по този ред, като по този начин се запазва и характера на производството *ex parte*.

В *осма* точка на раздела е разгледан конфликт в тълкуването, според теорията в националното право на различните държави-членки, на европейската заповед за запор, касаещ *действие във времето на самия запор*. В действителност въпросът, относно това как действа във времето запорът и дали обхваща сумите, които са постъпили по запорираната сметка на длъжника след неговото налагане и издаването на декларацията от банката, не е уреден

¹⁷ Чл. 6 от Регламент (ЕС) 655/2014

изрично в регламента. Разпоредбата се оказва неясна при прилагането и в различните държави, като в някои държави той няма да има действие по отношение на бъдещите постъпления по банковата сметка, след налагането му до размера на сумата, за която е наложен запор, както в България. В този смисъл, за да се изясни темпоралното действие на запора трябва да бъде направена автономна правна квалификация и този въпрос трябва да бъде предмет на тълкуване в преюдициален въпрос в СЕС и при бъдещо изменение на Регламента уредбата да залегне като *de lege ferenda*.

Втори раздел на глава трета е озаглавен **Компетентни органи в процедурата на издаване на Европейска заповед за запор**. Регламента урежда компетентност само по отношение на посочване на държавата членка, чиито органи ще бъдат компетентни. Не се урежда родовата и местната компетентност на съда, те ще бъдат определени от националното право на сезирания съд. Критериите за това са предпоставени от наличие на тясна връзка със съответната държава членка, което гарантира правна сигурност за страните по спора.

Изследваните компетентни органи в процедурата по прилагане на механизма са разграничени в няколко направления, разгледани в отделни точки, а именно: *1. Компетентни органи по издаването на заповедта за запор; 2. Компетентни органи по изпълнението; 3. Съдилища или органи по изпълнението, компетентни да предоставят средство за правна защита; 4. Компетентен орган по разглеждане на жалби; 5. Други компетентни органи*. Конкретно при изследването на компетентните органи по издаването на заповедта за запор е направено разграничение в различните хипотези, а именно: *1) Компетентни органи за издаване на европейска заповед за налагане на запор по банкови сметки преди разглеждане на спора по същество; 2) Компетентни органи в производството по издаване на европейска заповед за*

запор след съставяне на автентичен акт¹⁸; 3) Компетентни органи за издаване на европейска заповед за заповед в хода на делото по същество; 4) Изключителна компетентност и хипотезата на 5) Пророгация на компетентност. В Раздела още детайлно е изведена информация с посочване на конкретно ресорните органи в различните държави-членки.

Трети раздел от глава трета е озаглавен *Защита на страните в процедурата по издаване на заповед за заповед на банкови сметки*.

Отделено е специално внимание на проблемите, които биха могли да възникнат при накърняване на правата на страните участници в процедурата. Още при създаването на Европейската заповед за заповед, един от важните фактори при оценката на въздействието му са насочени към осигуряване основните права на страните. Поради тази причина процедурата се характеризира, освен със своята лекота и бързина, а и с установени задължения на страните за съхраняване и защита на техните права и интереси, както и с регламентирани правни възможности за коригиране на неправомерното им поведение и настъпилите вреди, в следствие на това.

От една страна със създаването на бърза и евтина европейска процедура за заповед на банкови сметки, се подобрява правото на кредитора на ефективно изпълнение на вземанията му, което представлява част от правото на ефективна правна защита, както е посочено в член 47, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз. От друга страна Регламент (ЕС) № 655/2014 се стреми да гарантира и защитата правата на длъжника в пълно съответствие с изискванията на правото на справедлив съдебен процес (член 47, § 2 от ХОПЕС) и правото на зачитане на човешкото достойнство и семейния живот (съответно членове 1 и 7 от ХОПЕС). Такива гаранции, защитаващи правата на длъжника са гарантирани по-специално в някои от елементите на Регламента, като 1) изискването за уведомяване на длъжника незабавно след

¹⁸ Регламент (ЕС) № 655/2014, в член 4 § 10 се съдържат определения за съдебно решение, съдебна спогодба и автентичен акт: „автентичен акт“ означава документ, който е официално съставен или заверен като автентичен акт в държава членка и чиято автентичност: а) е свързана с подписа и съдържанието на акта; и б) е установена от публичен орган или друг орган, оправомощен за тази цел.

изпълнение на заповедта с всички документи, които кредиторът е представил пред издаващия съд; 2) възможността длъжникът да оспори заповедта, като подаде молба за преразглеждане до съда по произход, съда по изпълнението или - ако длъжникът е потребител, служител или застрахован - до съда по местоживееене; 3) фактът, че сумите, необходими за осигуряване на препитанието на длъжника и семейството му, ще бъдат освободени от принудително изпълнение и др.

Първа точка от раздел трети е озаглавен *Средства за правна защита на длъжника срещу заповедта за запор*. В него са изяснени възможностите за защита на длъжника в четири групи защиты: 1) *Защита срещу заповедта за запор (Член 33)*. Тук основанията за защита на длъжника са разграничени като *абсолютни* и *относителни*, в зависимост от това дали след осъществяване на предписания в Регламента фактически състав, основанийето за релевиране правната защита на длъжника ще отпадне; 2) *Срещу изпълнението на заповедта за запор (Член 34)*, като тук са посочени обстоятелствата при които заповедта за запор може да бъде прекратена или ограничена; 3) *Защита, която е на разположение както на длъжника, така и на кредитора (Член 35)*; и 4) *Право на учредяване на гаранция като алтернатива на запор (Член 38)*¹⁹. Изведени са относителни основания за отмяна на заповедта за запор, такива, които могат да бъдат отстранени, като са изследвани общо хипотезите за това в подточки, както следва *а) Пороци при връчването; б) Неспазени езикови изисквания и в) Запорираните суми превишаващи размера на посочената в заповедта сума*

Разграничени са *абсолютните основания* – такива, които не могат да бъдат отстранени за отмяна на заповедта за запор и изследвани в подточки, а именно а) *Условията или изискванията*, посочени в регламента, не са спазени б) *Сумата* по иска, чието изпълнение кредиторът се стреми да гарантира със заповедта е *изплатена напълно или частично; в) С решение* по същество е

¹⁹ Сталев, Ж., в съавторство с Мингова, А., Стамболиев, О., Попова, В., Иванова, Р., Българско Гражданско процесуално право, София, 2012 г., ISBN 978-954-28-1016-2, с. 1236

отхвърлен предявения от ищецът иск и 2) Актът, на който се основава заповедта за заповор, е отменен или обезсилен.

Точка втора от раздел трети е озаглавен *Средства за правна защита, на разположение на длъжника срещу изпълнението на заповедта за заповор*. Разгледани са основанията които дават възможност за постигане на два резултата 1)ограничаване и 2)прекратяване действието на заповедта за заповор, като е обърнато специално внимание на института *ordre public*.

Точка трета от раздел трети са изследвани *Други средства за правна защита, на разположение на длъжника и на кредитора*. Разгледана е и възможността съда служебно *ex officio*, по собствена инициатива да измени или отмени заповедта, без това да е било предмет на искане на коя да е страна, като предпоставка за това е този подход да бъде позволен и съответно уреден от правото на държавата членка по произход.

В *точка четвърта* от раздел трети е изследвано *Правото на учредяване на гаранция като алтернатива на защита на длъжника, което водят до две правни последици: а) освобождаване на запорираните средства и б) прекратяване на изпълнението на заповедта за заповор*.

В *точка пета* от раздел трети са изследвани възможностите за *защита правата на трети страни, които процедурата в Регламентa урежда*.

Раздел Четвърти от Глава трета е озаглавен *Отговорност за вреди на участниците в процедурата по издаване на Европейска заповед за заповор на банкови сметки*. Издаването на заповед за заповор пряко засяга правната сфера на страните, участници в производството, на територията на различни държави, се създава необходимост от установяване на баланс в защита интересите както на кредитора, така и тези на длъжника, с цел предотвратяване евентуална злоупотреба с издадената заповед за заповор. В случай на неправомерно наложена европейска заповед за заповор всякакви вреди могат да настъпят на различни основания, като например такива, свързани с невъзможността на увредената страна да разполага с наличните си средства по сметки; да пропуска сключване на изгодни за нея сделки; свързани с

пропуснати ползи; претърпени загуби; с начисляване на допълнителни лихви и такси; с настъпване на предсрочна изискуемост по кредит, ако неплащането по него се дължи на запориране на сметката, по която е обслужван или сумите предвидени за това, са били запорирани неправомерно и др. От друга страна тези вреди могат да бъдат както имуществени, така и неимуществени, изразяващи се в накърнен търговски имидж и др. Регламентът предвижда изрична правна възможност за обезвреда при настъпване на всякакви вреди.

В първа точка от раздела са изследвани *основните характеристики на отговорността за вреди в процедурата по издаване на европейска заповед за заповор*, като са изведени основните принципи за ангажиране на вреди *1. Баланс между интересите на страните 2. Минимални стандарти, 3. Наличие на оборима презумпция за вина на кредитора в някои конкретно изброени случаи, разгледани подробно, 4. Установяване на хармонизирано правило за подлежащи на репарирание вреди и 5. Предоставяне на възможност държавите членки да запазят или да въведат в националното си право и други основания за отговорност*, освен посочените основания в Регламент (ЕС) № 655/2014, включително и обективна отговорност. Като тук е важно да се отчете, че по този начин европейското право не само урежда отговорността за вреди, а и изрично дава възможност държавите членки да запазят и да въвеждат нови основания за това. Създава се удобен паралелен ред за европейска правна уредба, с който пряката уредба на европейското право дава възможност за съществуването и развитието на успоредна уредба и в националното право. Това представлява ценен подход за смесица от европейското и вътрешно правно регулиране на международните отношения. Този подход, представлява иновативност като метод на паралелна уредба на европейското право в компилация с националното право на държавите членки.

Във втора точка от раздела е разгледано *Приложимо право, в случай на ангажиране на отговорността на кредитора за вреди, причинени на длъжника*. Тук са изследвани различните хипотези, съответно *общото правило за определяне на приложимо право и приложимо право при наличие на няколко*

държави по изпълнение. Посочен е и начинът за определяне на местоживеенето на страните, един основен критерий както при определяне на компетентен съд, така и относим за определяне на приложимото право.

В трета точка от раздела е изследвана *Отговорността на кредитора за вреди.* Предвид факта, че производството по издаване на европейска заповед за запор се развива без знанието и участието на кредитора, регламентът предвижда мерки за защита на длъжника при определени хипотези като ангажира за това отговорността на кредитора за вреди. Регламент (ЕС) № 655/2014 регламентира в чл. 13 конкретни случаи при, които кредитора носи отговорност за вреди, които са изведени. Тук е важно да се отбележи, че кредиторът носи отговорност за всякакви вреди, имуществени, неимуществени, пропуснати ползи, претърпени загуби и т.н. Посочени са и обстоятелствата, при които вината на кредитора се предполага. Регламентът изрично установява *оборима презумпция за вина на кредитора*, като обръща доказателствената тежест и я прехвърля в тежест на кредитора в няколко основни момента. Това са хипотези на обърната презумпция за вина, чието осъществяване е в пряка връзка с поведението на кредитора и от него зависи дали ще възникнат предпоставките за ангажиране на неговата отговорност. Разгледани са и предпоставките за отговорност на кредитора към банката и трети страни, както и отговорността за вреди по националното ни право.

В четвърта точка е обърнато внимание на отговорност на банката за вреди. Такава отговорност банката може да носи във връзка със накърняване на личните данни на длъжника, и правото му да ги защитава, във връзка с неизпълнение или ненавременно изпълнение на заповедта за запор, във връзка с изтичане на информация до длъжника за предстоящият запор по отношение на кредитора; във връзка с недеклариране на данни или некоректно деклариране на данни дали и до каква степен заповедта е довела до запорирането на средства на длъжника, като последното е от значителна важност по отношение на задължението на кредитора да гарантира освобождаването на всички средства на длъжника, които превишават сумата,

посочена в заповедта и са запорирана, неизпълнение на задълженията и по чл. 25, ал. 4 от Регламента за разкриване подробностите за заповедта и др.

В пета отговорност на органа по изпълнението за вреди. Тук е отчетено, че ЕЗЗБС не урежда изрично отговорности, произтичащи от действията на органа по изпълнения, тъй като се предполага, че законосъобразността на действията му се следват от съдебното производство по издаване на заповедта за запор. Предвид обаче твърде ограничената функция на органа по изпълнението много рядко би се стигнало до извършване неправомерни действия, съответно до предпоставки въобще до ангажиране на отговорност на съдебния изпълнител.

В шеста точка е обърнато на въпросите, касаещи сроковете и погасителната давност за релевиране на иск от настъпилите вреди в следствие на наложения европейски запор на банкова сметка.

Глава Четвърта е посветена на изследване върху практическите трудности и насоки по приложението на процедурата по издаване на европейската заповед за запор и носи сходно заглавие. Главата съдържа общо три раздела.

В първи раздел е отделено особено внимание на *доказването в производството по издаване на заповед за запор*. Направено е разграничение от предпоставките, които следва да бъдат доказани 1. *След постановяване на съдебно решение по същество* и 2. *Преди постановяване на съдебно решение по същество*. Установява се, че правната уредбата на ЕЗЗБС води до различно тълкуване в различните държави членки, което води до различен подход в различните държави. Съответно този подход е по-либерален или по-консервативен при допускането на издаване на европейската заповед за запор, което би могло да предпостави стимулиране на forum shopping.

Въпреки революционната стъпка с изграждане на достъпна и опростена обезпечителна процедура, в действителност тя често се явява доста консервативен механизъм. Една от причините е изискването кредитора да доказва, понякога свръх възможностите си, необходимостта за налагане на

обезпечителната трансгранична обезпечителна мярка. Често кредиторът няма механизъм, по който да може да докаже и убеди съда, че длъжникът ще се укрие, че има опасност да разпилее имуществото си в увреда на кредитора, че се налага спешна необходимост от Европейска заповед за запор. Това може да бъде преодоляно, ако в Регламента не беше детайлно конкретизирано кои точно обстоятелства не могат да се зачетат за *periculum in mora* и спешна необходимост в Съображение 14 от Регламент (ЕС) № 655/2014. В тази връзка съдилищата са доста предпазливи при преценката на тези обстоятелства и тази предпазливост се завишава и в значителна степен от факта, че инструментът не е национален, а е трансграничен и често следва да се изпълни на територия на друга държава. Начина на уредба от друга страна дава в пре-достатъчна степен гаранции за защита правата на длъжника, с оглед начина на протичане на производството, а именно без участието му.

Във *втори раздел* е изследвана *практика на българските съдилища*, като е обърнато внимание на основните затруднения, които се срещат при снабдяване със заповедта за запор в случаите, когато се цели *Доказване и спешна необходимост* и установяването *спешна нужда* от налагането на заповедта за запор. Тя е възложена в тежест на кредитора, който е длъжен в хода на съдебното производство да представи убедителни доказателства за това. Т.е. кредиторът следва да увери съда, че е налице такава опасност, която обаче следва да е и реална.²⁰ Българският съд е чувствителен към доказването на спешната необходимост и стриктно следи за всеки пропуск на заявителя на европейската заповед за запор, както и критично тълкува представените доказателства и мотиви за издаването и. Обособени са в две категории обстоятелствата, при които българският съд прави изводите си, за установяване дали е налице спешна необходимост от издаване на заповед за запор, а именно 1) обстоятелства, свързани *поведението на длъжника* и 2) обстоятелства, свързани с *поведението на кредитора*. Отделено е внимание още на

²⁰ *Определение № 337 от 18.04.2019 г. на ОС - Варна по в. ч. н. д. № 430/2019 г.*

практиката на съдилищата, при инициране на специфичната процедура за достъп до информация за открити банкови сметки на длъжника, на банковите сметки, попадащи извън обхвата на Регламента и в последната точка на раздела са свързани със срещани практическите проблеми, които са свързани с процесуалните правила за издаване на Европейската заповед за запор на банкови сметки.

Дисертацията завършва със *Заключение*, което обобщава накратко значимите характеристичните данни на правния инструмент за регулиране на гражданския и търговски оборот в рамките на ЕС. В този раздел съм извела и акцентирала върху основните позитиви, които отличават разгледания правен механизъм, уреден в Регламент (ЕС) № 655/2014 и ще систематизирам по-важните изводи, до които съм достигнала и част от които считам, че следва да залегнат de lege ferenda.

Приносни моменти

1. Дисертацията е първият научен труд в българската правна литература който прави опит да разгледа в детайли Европейската заповед за запор на банкови сметки. До момента няма цялостен научен труд на територията на държавата ни в тази област. За пръв път е направен опит за структуриран цялостен анализ на отделните аспекти на механизма и подредбата му в логическа последователност.

2. Приносен момент е направения сравнителен анализ на Европейската заповед за запор с останалите четири правни инструмента на ЕС, относно граждански и търговски дела, като са отчетени основните предимства и недостатъци и възможностите за взаимодействие между тях.

3. Приносен момент е анализът на относима практика на българските съдилища по прилагане на Европейската заповед за запор на банкови сметки.

4. Приносен момент е изведената относима практика на Съда на европейския съюз по тълкуване на уредбата на Европейската заповед за запор на банкови сметки .

5. Приносен момент е изведената относима практика на чуждестранни съдилища, в която се установяват нюансите на различното тълкуване на разпоредбите на Регламента в различните държави членки.

6. Изводите, направени в дисертацията, както и дисертацията в цялост могат да послужат за практически насоки при ползването на европейския правен инструмент.

Предложени са следните промени в правната уредба de lege ferenda:

7. Да се разшири обхватът на процедурата като се даде възможност за учредяване не само запор на банкови сметки, а и възбрани върху недвижимо имущество, запор на вземания, движими вещи и др. или поне съответните обезпечителни мерки, които отделните държави членки уреждат в националното си право

8. Да се разшири действието на ЕЗЗБС относно банките, върху чиито сметки може да бъде наложен, което действие към момента е ограничено с термина „банка“ по смисъла на чл. 4, т. 2 от Регламент за ЕЗЗБС²¹.

9. Предвид бързината на научно техническия прогрес, технологиите, тенденцията за промяна на парите като инструмент на плащане е уместно да се разшири обхвата на регламента от към вида пари, които може да обезпечи – криптовалута, електронни пари, да се помисли за финансови инструменти.

10. Да се разшири темпоралното действие на Европейската заповед за запор или настоящата правна уредба да бъде обект на автономно тълкуване от Съда на ЕС.

²¹ Такъв е примерът даден с Paysera LT UAB

11. Да се разшири обхвата на механизма за снабдяване на информация за банкови сметки по чл. 14 от Регламента, като се разшири неговия обхват и позволи достъп до информация за имуществото на длъжника като цяло.

12. Да се уреди уведомяването на длъжника при процедурата по чл. 14 от Регламента за разкритите банкови сметки по чл. 25 едновременно с уведомяването му за наложения запор или при условие, че такъв е отказан, уведомлението да се извърши след, получаване на съобщение до информационния орган, който разкрива банковата информация, че иницираната процедура по издаване на заповед за запор е отказана, кредиторът сам се е отказал или е прекратена на друго основание.

Публикации по темата на научния труд:

1. **Никодимова, Р.**, Защита на длъжника при упражняване правата на кредитора по Регламент 55/2014 с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела, Сборник с доклади от IX национална конференция на докторантите в областта на правните науки, Българска академия на науките, Институт на държавата и правото, 2020, ISSN 2603-3011, с. 201-212.

2. **Никодимова, Р.**, Доказване в производството по издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки по регламент (ЕС) 655/2014 с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела, Сборник доклади от университетска научна конференция 28-29 май 2020 г. том 2 научно направление „Педагогически и хуманитарни науки“, Издателски комплекс на НВУЙ „Васил Левски“, 2020, ISSN 1314-1937, с.93-101

3. **Никодимова, Р.**, Приложно поле и обхват на Регламент (ЕС) 655/2014 с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела, Сборник доклади от университетска научна конференция 28-29 май 2020 г. том 2 научно направление „Педагогически и хуманитарни науки“, Издателски комплекс на НВУЙ „Васил Левски“, 2020, ISSN 1314-1937, с.102-109

4. **Никодимова, Р.**, Отговорност за вреди на участниците в процедурата по издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки“,

Сборник „Пролетни правни дни“, том 1, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“ 2021, ISBN 978-619-202-723, с. 288-301.

5. Никодимова, Р., Компетентни органи във връзка с издаване на европейска заповед за заповор на банкови сметки, Сборник „НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ Псвевени на 140-годишнината от приемането на Търновската конституция“, Сиела Норма АД, 2029, ISBN 978—954-28-3043-6, с. 451-462.